

L'AUTOR PARLA DE
L'OBRA DE JOSEP
ESPUNYES ESTEVE

Xavier Garcia
Pujades

Periodista i escriptor

De set en set

Josep M.
Pasqual

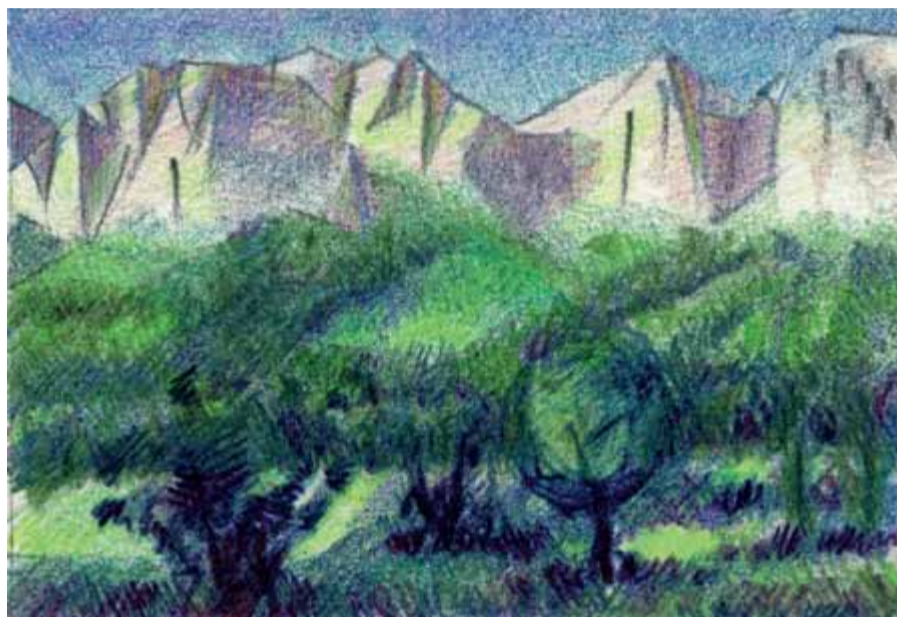

El poeta emmuntanyat

Ni muntanyenc ni muntanyós, emmuntanyat, és a dir, pres per la substància d'allò que observa a distància, d'allò que camina i d'allò que, en part, toca: la muntanya de l'Alt Urgell del seu país natal, la del començ de l'Alt Pirineu. Parlo, en aquest cas, de Josep Espunyes i Esteve (Peramola, 1942), filòleg, poeta, narrador, historiador i activista cultural i periodístic de la catalanitat completa, que fa tres anys, en escaure's el seu setantè aniversari, va recollir tota la seva poesia en el volum *Obra poètica*, editada a la Seu d'Urgell per Edicions Salòria, que fundà i dirigeix Marcel·lí Pasqual.

ESPUNYES ÉS, EN AQUESTS SEUS territoris de prades fluvials i alts conglomerats geològics, un home escoltat, respectat i estimat. S'ho ha ben guanyat. Així també ho destaca el prologuista d'aquest volum –450 pàgines–, el filòleg i escriptor Marcel Fitè, de Tragó, que destaca el dens itinerari vital i creador del seu paísà (de Peramola a Barcelona a mitjan dels anys seixanta i, de fa un temps, retornat als orígens), alhora que igualment ho remarquen aquells crítics i poetes (Felip Cid, Jordi Pàmias, Anton M. Espadaler, etc.), antòlegs (com Àngel Carmona o Josep M. Canals) o cantants, com Miquel Àngel Tenà i Josep Tero, que s'han acostat a la seva obra per a prologar-la, inserir-la en conjunts poètics amplis (en el seu cas, l'anomenada poesia social dels anys seixanta i primers setanta) i per a cantar-la en els actius i combatius recitals de cançó d'autor dels últims temps franquistes i dels primers de la transició.

ALS POETES SE'LS HA DE LLEGIR, ÉS CLAR, però si és possible –i en el cas d'Espunyes va ser-ho, per la seva total accessibilitat personal– se'ls ha de tractar i –fins al punt que ho permetin– conèixer, amb tots els matisos que convé prodigar a aquest verb. El cas és que un servidor –i molts altres com jo, que ramblejàvem sense horari fix en els inicis de la nostra estada a Barcelona, a mitjan dels anys setanta– va trobar-se un dia, davant per davant, amb aquest homenot del Pirineu, tota una presència humana de les altures solitàries a la gran ciutat: corporalment massís, ben escairat d'espatlles, amples com les portes de missa, i amb una testa de “cap de bou” (com diu al seu autoretrat). Ja no van caldre gaires explicacions: la mirada neta i el verb

JOAN OLLER

encès ens van fer entendre, més enllà d'edats i procedències geogràfiques. Jo el veia –feia deu anys que havia aterrat a la capital– com l'home transterrat que, quan més temps passava, més enyorava l'ample paisatge natal que havia hagut de deixar i, per fer-se passar l'enyorament i, sobretot, per combatre els temps de Franco, l'exploatació econòmica i els primers esgarips d'una intel·lectualitat burgesa que s'aplicava a pontificar des de confortables seials, convertia en camp de batalla el seu propi cos i la seva sang, cada cop més diluïda en sessions intenses d'alcohols de certa graduació.

VAIG ACOMPANYAR-LO EN AQUELLES rondes (Barri Gòtic, Rambles, Taller Picasso)

L'Obra poètica' està plena tota ella dels mots i expressions vives del seu català escoltat a la llar paterna i materna, coberta tota de la crítica al poder injust, a la submissió

–al costat de poetes, músics, cantants, cineastes, pintors, gent de lletres i altres vagabunds d'una mínima llibertat tan aviat escapçada– i puc ben dir que la seva efigie se m'apareixia com la del profeta que clama en el desert. En la seva conversa era tallant com un espasí i, recitant els seus versos, amb aquest català nord-occidental dels seus orígens, em semblava veure en ell un altre dels grans solitaris/solidaris que han donat totes les perifèries culturals del món, inclosa la pròpia.

TOT AIXÒ –I MÉS– TROBAREU EN aquesta autèntica, radical i exquisida *Obra poètica*, plena tota ella dels mots i expressions vives del seu català escoltat a la llar paterna i materna, coberta tota de la crítica al poder injust, a la submissió i a la indiferència claudicants, als canvis polítics i econòmics interessats (com els que van produir-se, aquells anys, quan es projectava el pantà de Rialb, que colgava literalment la vall estimada de Tiurana, Castellnou i Basella) i, en fi, el clam escrit, finalment impotent, contra “els efectes del pensament únic del model econòmic capitalista”, que va començar a tastar fent de manobre i que no ha deixat de sentir al llarg de la seva vida, en les diferents etapes que hem viscut, durant les quals –i a diferència de tants– Espunyes s'ha mantingut ferm i altiu com Lo roc de la Bultra del país poetitzat.

Profecia

Ho sap tothom i és profecia. Segons es pot observar entre els opinants més mediàtics i profètics, la desaparició d'Unió Democràtica es dona per feta en un futur més proper que llunyà. La idea central té a veure amb la llei darwiniana sobre l'evolució de les espècies: Unió no s'ha adaptat al medi i, en conseqüència, serà eliminada.

A mi, que el conservadorisme aplicat a certs patrimonis em sembla un valor afeït, la desaparició d'Unió i, fins i tot, l'anunci frívol de la desaparició d'Unió, em sembla una negligència de país. I ho dic en un sentit patriòtic.

Un país com Catalunya, que fa tant de temps que intenta accedir a les llibertats nacionals i a la dignitat de les persones, potser s'hi hauria de mirar més abans de deixar anar pel forat de l'aigüera una part significativa del mèrit d'haver arribat on som ara.

No m'importa gaire si les causes que provoquen la profecia sobre la desaparició d'Unió tenen a veure amb el fet que la ideologia de la democràcia cristiana ja no està de moda a Europa, o si tenen a veure amb la revenja de les noves generacions de Convergència coincident en el temps amb la caiguda del pujolisme, o si tenen a veure amb la suma d'ambigüitats i sensibilitats diverses entre persones i sectors de la mateixa Unió.

El que em sembla un error no és la causa, les causes, sinó l'efecte.

Agradi o no, Unió va ser determinant en el pas per la clandestinitat perquè la llengua i la cultura pròpies no s'extingissin, va ser determinant almenys en les dues primeres dècades de l'autonomia perquè la construcció de l'autogovern es consolidés i, si no fos per la convulsió i la cacera de bruixes que han caracteritzat el procés de transició nacional a Catalunya en els últims cinc anys, Unió Democràtica estava cridada a ser determinant en matèria de sobirania plena: fiscal, judicial, cultural i simbòlica.

Distrets a saber cap a on anem, hem oblidat on som i hem ignorat d'on venim. Qui vulgui, que en digui adaptació al medi. La científicitat ho pot tot contra l'humanisme. Però compte, que no sempre l'home ve de la mona; de vegades, hi torna.

EN
SÍSIF

Jordi
Soler

